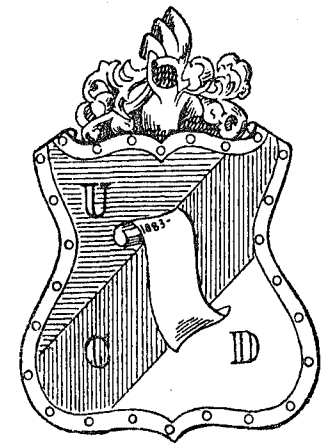

HARALD TORP

U. C. D.

Foreningen som stiftet Trondhjems Turistforening

Hva er egentlig U.C.D.? En sjelden gang forekommer disse bokstavene i byens aviser, men leserne blir ikke klokere på hva bokstavene står for. Og det er synd å si at U.C.D. selv har hjulpet på begripelsen. For U.C.D. har aldri ønsket noen publisitet. Det har ikke vært forenlig med det formålet U.C.D. ble stiftet på, i høst for 80 år siden. Likevel ville ikke U.C.D. hatt noe vesentlig å innvende mot at Trondhjems Turistforening ved sitt 75-års jubiléum i fjor om ikke mer enn i en bisetning, hadde minnet om at det var U.C.D. som stiftet Turistforeningen. Men det ble ikke gjort. Og det er kanskje bakgrunnen for at årbokens redaktør har anmodet meg om å skrive en stubb om U.C.D. — Trondhjems Turistforenings opphav.

Jo, det skjedde høsten 1887. Det heter herom i U.C.D.s annaler: «Høsten 1887 besluttete man efter forslag af dr. med. Lyder Borthen at søge oprettet en Turistforening for Trondhjem og omegn, og den 21ende november 1887 blev der utstedt et opraab, undertegnet af alle medlemmer af U.C.D.»

Og så heter det videre at tanken ble møtt med stor sympati, og allerede 16. desember s. å. kunne en konstituerende generalforsamling vedta statutter for Trondhjems Turistforening.

Dermed var det gjort. Hva så Turistforeningen gjorde på *sin side* i foreningens første, spede år, hører foreningens historie til. Men i U.C.D.s historie står det at Turistforeningen begynte med å opparbeide stier i Bymarka og satte seg som sin første oppgave å vekke allmennhetens sans for hvilken herlighet byen eier i disse vakre strøk.

En god begynnelse.

Men la meg føye til for fullstendighets skyld når det gjelder U.C.D. i denne relasjon, at et av U.C.D.s medlemmer, overlærer *C. Schulz*, ble Turistforeningens første formann og sto som sådan med en kort avbrytelse, i samfulle 17 år.

* * *

Men hva er så U.C.D.? Bokstavene er en forkortelse av det latinske «Utile Cum Dulci», hvilket er utlagt «Det nyttige med det behagelige». Eller som Johan Herman Wessel sier det:

«At gavne og fornøie.
Hav stedse det for øie!»

Man kan vel si at U.C.D. gir uttrykk for et formål. Likevel er U.C.D. blitt navnet på den foreningen som etter initiativ og spesiell innbydelse av dr. med. *Lyder Borthen*, ble stiftet høsten 1883. Det var en sluttet krets av herrer i forskjellige livsstillinger som ble innbudt, og de ble enige om «at møtes et par ganger om maaneden i vinterens løb under former som søgte at kombinere de bedste sider ved utvungen selskabelighed med et foreningsliv med æstetiske og praktiske interesser» — som det heter i annalene.

Slik ble altså U.C.D. til for 80 år siden.

Medlemstallet var opprinnelig satt til 13, senere til 16, ja, i 1895 endog til 21. Et bemerkelsesverdig høyt tall, tatt i betraktning at det ved hemmelig votering kreves enstemmighet for et medlemsskap av U.C.D. At medlemstallet i dag bare er 14 skyldes allikevel ingen utvelgelse, men ganske enkelt den ting at medlemmene ikke har så stor plass i dag i sine hjem som de hadde i gamle dager. Møtene holdes nemlig i tur og orden hos medlemmene privat, og om ikke som i gamle dager to ganger i måneden, men tre ganger på høstparten og et liknende antall ganger på vårparten, er det klart at plasshensyn setter en grense for medlemstallet. Helst ikke over 15. Denne begrensningen innebærer imidlertid at det blir liten tilgang på nye medlemmer. Det skjer praktisk talt bare ved fraflytting eller ved en naturlig avgang av medlemsstokken. Dette betyr både en styrke og en svakhet.

Stabile forhold vitner det iallfall om. I den forbindelse kan det nevnes at U.C.D. gjennom sin 80-årige tilværelse bare har hatt fire formenn. Den første var selvsagt stifteren, dr. med. *Lyder Borthen*, derpå fulgte rektor *Axel Sommerfelt*, deretter konservator *Theodor Petersen* og endelig den nåværende formann, forfatteren av disse linjer.

På foreningens utile-side, nyttesiden, kan U.C.D. krediteres ikke bare stiftelsen av Trondhjems Turistforening. I 1889 tok U.C.D. initiativet til en innsamling av penger til «Trondhjems frivillige forsvar». Pengene ble avsatt til et forsvarsfond. Og fondet nådde et beløp av 103 000 kroner, en masse penger tatt i betraktning at den gang handlet man med fullverdige gullkroner.

Et tredje av U.C.D.s tiltak var stiftelsen i 1893 av Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum, og et fjerde, stiftelsen av «Selskabet for Trondhjems Bys Vel» i 1894. Hermed er ikke listen over U.C.D.s allmennyttige tiltak uttømt. Det vil føre for langt å nevne dem alle. Det siste bør imidlertid noteres. Det er klokkespillet i Vår Frue kirke.

Når man ser på alle disse tiltak under ett, har U.C.D. sine ord i behold når det i foreningens 25-års jubiléumsskrift i 1908 anføres: «Foreningens motto har i expansiv kraft pegt utover den sluttede kreds og paa forskjellige felter sat sig spor i det større samfund, til gavn og glede for Trondhjems by og Trøndelagen.»

* * *

Man kan saktens spørre hvorledes en forening, stiftet i 1883 og på *datidens* premisser, kan bestå den dag i dag og attpå gi til kjenne en livskraft som synes å gi de beste aspekter for foreningens fremtid. Har ikke foreningen overlevd seg selv? Er den ikke distansert av selve tiden?

Det er den altså ikke. Og årsaken kan man kanskje søke i den tiltrekning det *irrasjonelle* utøver på menneskene i en tid da bare det rasjonelle anerkjennes som ledemotivet for all vår handling. Men ennå mer er vel årsaken å finne i det *tradisjonelle*. U.C.D. appellerer i særlig grad til mennesker som ser verdien både for den enkelte og for samfunnet i at en tradisjon holdes oppe og føres videre. Det knytter båndet mellom fortid, nåtid og — fremtid.

Når grunnlaget for U.C.D.s tilværelse er følelser, jeg tør vel si av en så prisverdig art som disse og kombinert med bevisstheten om at foreningen fra tid til annen kan gjøre en nyttig innsats for samfunnet, kan det neppe reises tvil om foreningens eksistensberettigelse.

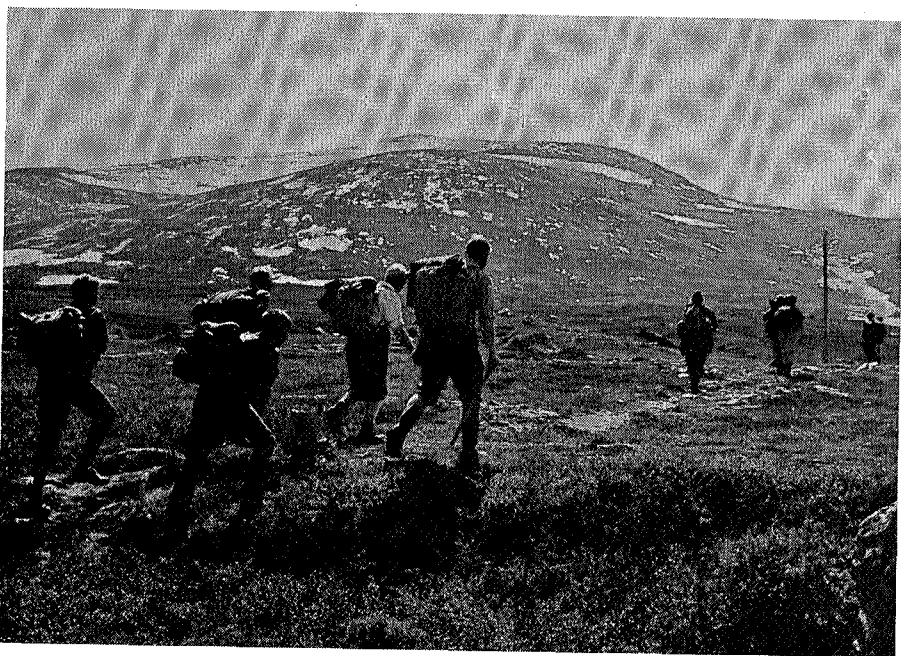
Harald Torp.

* * *

P. S.

Ovenfor er gjengitt U.C.D.s foreningsmerke. Det er en heraldisk illustrasjon av de oppgaver foreningen fra første stund har stillet seg.

Merket er komponert av dr. med. Lyder Borthen og utført av maleren Chr. Eggen.

Fellesturen i Sylene 1962. Fram fra Nedalen. Skardørsfjell

WILHELM SWENSEN

Munkholmen

En by skal ha et merke. Et karaktertrekk i sitt ansikt. Bergen har sine syv fjell, Oslo sitt Akershus, Tønsberg sitt slottsfjell. Trondheim har tre markante punkter: Domkirken, Kristiansten og Munkholmen. Domkirken har suset av middelalderhistorien om seg, helligdommen som midtpunkt for Olavs-dyrkelsen, med den ærverdige erkebispesgård i sin skygge — bygningen som uttrykker verdslighetens beskjedenhet ved siden av det opphøyede hellige. Kristiansten som vokteren over byen, sikker, selvbevisst, fast og aldeles urokkelig, men med et arkitektonisk fysiognomi som mere minner om fredelige enn krigerske sysler.

I grunnen har vi også et B-motiv i Frue kirke, som er langt mer trøndersk enn opprinnelig tenkt. Tårnets byggmester, den danske Rasmus Banch, hadde nok tenkt seg et storartet tårn i likhet med hva København kunne framvise. Til å begynne med sto kirken med flatt tak omgitt av ballustrade, hvor byens borgere kunne nyte utsikten, men denne herlighet sørget det trønderske klima for å få en ende på, og Frue kirke fikk sitt lave pyramidetak. Riktignok ble det laget forslag som kom til å stille domkirken helt i skygge, en tårnhjelm med mange ledd og storartet spir, men til dette kunne det ikke skaffes midler, og pengemangelen var den gang, som så ofte, den beste verner av den stedlige kultur. Det gikk som i Kristian den fjerdes tid. Som valgspåk satte kongen: «*Regna firmat pietas.*» Det er oversatt: Fromhet styrke rikene. Det ble vanlig forkortet til R. F. P., slik vi kan se det på prekestolen i Værnes kirke den dag i